

**Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan laitos**

Perhelähtöinen työ sosiaali- ja terveysalalla -erikostumisopinnot

**Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan laitos**

Hoitajankatu 3
15850 Lahti
Puh. (03) 828 19
Faksi (03) 828 2715

Koulutusjohtaja Erja Katajamäki

Opintotoimisto
Puh. (03) 828 2705

Opintosuunnittelija Leena Nietosvuori
Puh. (03) 828 2706

FYSIOTERAPIAN KOULUTUSOHJELMA

Johtava yliopettaja Tuula A. Kilpinen
Puh. (03) 828 2780

HOITOTYÖN KOULUTUSOHJELMA

Johtava yliopettaja Päivikki Lahtinen
Puh. (03) 828 2769

SOSIAALIALAN KOULUTUSOHJELMA

Johtava yliopettaja Liisa Rinkinen
Puh. (03) 828 2727

PERHELÄHTÖINEN TYÖ SOSIAALI- JA TERVEYSALALLA 30 op

Erikoistumisopinnot suunnittelun lähtökohtana ovat viimeisen vuosikymmenen aikana tapahtuneet yhteiskunnalliset muutokset ja niiden heijastuminen perhepolitiikkaan sekä yksittäisten perheiden elämäntilanteeseen. Sosiaali- ja terveysministeriön strategioissa sekä tavoite- ja toimintaohjelmissä korostetaan ehkäisevää toimintaa, varhaista puuttamista ja eri sektorirajojen ylittävää toimintaa palvelujen järjestämisessä. Lapsuus- ja nuoruusvaiheessa on luotava riittävä pohja elämän aikaiselle terveydelle ja toimintakyvylle. Lasten terveyden ja turvallisuuden oireisiin ja sairauksiin sekä sosiaalisen kehityksen häiriintymiseen on puututtava riittävän varhain, samoin on parannettava viranomaisien välistä yhteistyötä. Syrjäytymisen torjunnan perustana on hyvinvointipolitiikan rakenteiden vahvistaminen ja eri sektorit ylittävien toimintakäytäntöjen kehittäminen. Lähivuosina on arvioitava ja kehitettävä keinoja, joilla vakiinnutetaan ennaltaehkäisy normaalin toiminnan osaksi.

Erikoistumisopinnot suunnittelun lähtökohtana on ollut yhdistää sosiaali- ja terveysalan perheisiin kohdistuva osaaminen. Molemmilla alueilla tuetaan perheen hyvinvointia, mutta toiminta on edelleen omissa organisaatioissa tapahtuvaa. Yhteistyön esteenä ovat voineet olla juridiset kysymykset, erilainen toimintakulttuuri, käsitys ensisijaisesta asiakkaasta ja käsitteelliset erot. Myös toisen työalan tunteminen voi olla puutteellinen tai virheellinen. Näistä työelämän kehittämistarpeista nousevat haasteet ovat suunnanneet opetussuunnitelman sisällöllistä ja pedagogista suunnittelua. Moniammatillinen ryhmä on voimavara, jossa erilaiset näkemykset samasta asiasta auttavat hahmottamaan käsiteltävää asiaa monipuolisesti. Yhdessä työskentely auttaa tiedostamaan asioita ja antaa realistisen kuvan myös oman kehittymisen mahdollisuuksista ja vahvistaa oman alan asiantuntijana toimimista. Opiskelu rikastuu erilaisissa työtehtävissä hankituista käytännön kokemuksista. Tiedon ja toimintatapojen kriittinen arviointi laajentavat omaa osaamista ja tuovat uutta ymmärrystä työskentelyyn. Moniammatillisessa ryhmässä opiskelu edistää työelämän yhteistyössä tarvittavia taitoja, myönteisiä asenteita ja ymmärrystä toisen ammatin vastuualueista ja rooleista.

Erikoistumisopinnot tavoitteena on ammatillisen asiantuntijuuden kehittyminen siten, että opiskelija pystyy kehittämään omaa ja työyhteisönsä toimintaa aikaisempaa enemmän perhelähtöiseen suuntaan. Opiskelija kykenee analysoimaan perheiden omaleimaisuutta ja perheiden erilaisia elämäntilanteita suomalaisessa yhteiskunnassa. Opiskelija ymmärtää erilaisia perheiden voimavaroja koettelevia elämäntilanteita ja saa valmiuksia perheiden tukemiseen erilaisia työmenetelmiä käyttäen. Perheiden omien kykyjen, tietojen, taitojen sekä voimavarojen vahvistaminen on aina auttamisen peruslähtökohta. Perheiden tukeminen voi olla sekä ennalta ehkäisevää että vaikeuksia lieventävää toimintaa, vaihdellen puheeksi ottamisesta terapeuttiin työmenetelmiin. Lisäksi opiskelija omaksuu verkostotyön toimintaperiaatteita perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi. Opiskeluun sisältyvän erikoistumistyön tavoitteena on innovoida ja edistää opiskelijan oman työyksikön perhelähtöistä työtä.

Opinnot		
PERUSOPINNOT		3
Oppimisen rakennuspuut. Oppimisvalmiuksien tukeminen 3 op		3
08AMMKEH05	Ammatillinen kehittyminen	1,5
08TIED05	Tiedonhankinta	1,5
AMMATTIOPINNOT		18
Elämän aallokossa. Voimavaroja koettelevat elämäntilanteet		7,5
08SALATU05	Salatut elämät? Perhe suomalaisessa yhteiskunnassa	1,5
08MYÖTÄ05	Myötä- ja vastamäessä. Perhe-elämä ja sen ongelmatilanteet	6
Rinnalla kulkien. Perheen tukeminen		10,5
08PERHELÄ05	Perhelähtöisyys ihanteena ja todellisena työskentelytapana	1,5
08PERKAN05	Perheen kanssa työskentely. Normaalipalveluista erityispalveluihin	7,5
08UUDET05	Uudet tuulet. Uudet työmenetelmät ja hankkeet	1,5
ERIKOISTUMISTYÖ		9
Kokeilusta käytänteeksi. Työmuotojen uudistaminen		9
08PROMETO05	Projekti- ja kehittämistyön metodiopinnot	1,5
08ERIPPE05	Erikoistumistyö	7,5
ERIKOISTUMISOPINNOT YHTEENSÄ		30

PERUSOPINNOT 3 op

Oppimisen rakennuspuut. Oppimisvalmiuksien tukeminen 3 op

08AMMKEH05 AMMATILLINEN KEHITTÄMINEN 1,5 op

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija laatii henkilökohtaiset, omaa ammatillista kehittymistä ja jatkuvaa oppimista tukevat tavoitteet. Opiskelija saa valmiuksia toimia luovasti ja rohkeasti kohdatessaan perheiden tukemiseen liittyviä haasteita.

- oman asiantuntijuuden tavoitteet
- portfolio ammatillisen kehittymisen välineenä
- vertaistuki oman kehittymisen apuna

Suoritustapa ja arviointi

Aktiivinen osallistuminen lähiopiskeluun. Hops:n laatiminen. Oppimispäiväkirja. Arviointi hyväksytty/hylätty.

Opiskelumateriaali

Niikko, A. 2001. Portfolio oppimisen avartajana. Tammi, Helsinki.

Paane-Tiainen, T. 2000. Oppijaksi aikuisena. Edita, Helsinki.

Otala, L. 2001. Osaajana opintieillä. Opas elinikäisen oppimisen matkalle. WSOY, Porvoo.

Ajankohtaiset artikkelit

08TIED05 TIEDONHANKINTA 1,5 op

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija osaa etsiä oman alansa tietolähteitä monipuolisesti eri tiedonlähteistä sekä käyttää teoreettista tietoa oman työnsä kehittämiseksi.

- tiedonhaku eri tietokannoista
- lähdekritiikki

Suoritustapa ja arviointi

Tiedonhankinnan lähiopetukseen osallistuminen sekä harjoitusten tekeminen. Tietokeskuksen tiedonhankinnan kokeen suorittaminen. Arviointi hyväksytty/hylätty.

Opiskelumateriaali

Heikkinen, R., Agander, A., Ijäs, E. & Laitinen, M. 1998. Tiedonhakijan teho-opas. Teknolit, Jyväskylä.

Halonen, J. 1998. Tiedonhankinnan opas. Satakunnan ammattikorkeakoulu, Pori.

AMMATTIOPINNOT 18 OP

Elämän aallokossa. Voimavaroja koettelevat elämäntilanteet 7,5 op

08SALATU05 SALATUT ELÄMÄT? PERHE SUOMALAISESSA YHTEISKUNNASSA 1,5 op

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija perehtyy perheiden tilanteeseen suomalaisessa yhteiskunnassa sekä vallitsevaan perhepolitiikkaan. Opiskelija perehtyy perheiden ja perherakenteiden monimuotoisuuteen ja kehityssuuntiin sekä niihin vaikuttaviin tekijöihin.

- suomalainen perhe tilasto- ja tutkimustietojen valossa.
- perhepolitiikka
- perheen tuet ja palvelut eri ikäkausina.

Suoritustapa ja arviointi

Kirjallinen tehtävä monialaisissa ryhmissä. Arviointi hyväksytty / hylätty.

Opiskelumateriaali

www.stm.fi

www.stakes.fi

www.tilastokeskus.fi

www.vaestoliitto.fi

08MYÖTÄ05 MYÖTÄ- JA VASTAMÄESSÄ. PERHE-ELÄMÄ JA SEN ONGELMATILANTEET 6 op

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija perehtyy perheiden erilaisiin toiminta- ja vuorovaikutustapoihin sekä perheen sisällä että suhteessa ympäröivään yhteisöön. Opiskelija osaa tunnistaa ja analysoida perheen voimavaroja koettelevia elämäntilanteita ja ymmärtää kasautuvien vaikeuksien vaikutukset perheen tulevaisuuteen.

- perhe systeeminä, perheen mikrokulttuuri, roolit, perhedynamiikka ja parisuhde
- hajoavat ja uudestaan muodostuvat perheet: yksinhuoltajuus, uusperheet, etävanhemmuus
- vanhemmuuden monimuotoistuminen, lasten asema
- maahanmuuttajaperheet
- perheenjäsenen vakava sairaus
- päihteet, väkivalta ja seksuaalinen hyväksikäyttö perheissä

Suoritustapa ja arviointi

Lähiopetus, kirjallinen tehtävä ja siihen liittyvät seminaarit, tentti.

Opiskelumateriaali:

Bardy, M., Barkman, J. & Janhunen, T. (toim) 2000. Elämäni tarina. Lukemisto lapsuuden kokemuksista lastenkodissa ja perhehoidossa. Stakes, Helsinki.

Etzell, S. ym. 1998. Perheen ja yhteisön terveyttä edistävä hoitotyö. Helsinki, Kirjayhtymä.

Forsberg, H. & Nätkin, R. 2003. Perhe murroksessa. Gaudeamus, Helsinki.

Paajanen, P. 2003. Perhebarometri. Parisuhde koetuksella. Väestöliitto. Helsinki.

Paajanen, P. 2001. Perhebarometri. Lapsen vapaa-aika huoltajan silmin. Väestöliitto. Helsinki.

Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1999. Perhe hoitotyössä: teoria, tutkimus ja käytäntö. Helsinki, WSOY.

Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) 2002. Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä. PS-kustannus.

Wegner, G. D. & Alexander, R. J. 1999. Readings in family nursing. Lippincott, Philadelphia.

Wright, L. & Leahey, M. 1994. Nurses and families: a guide to assessment and intervention. Davis, Philadelphia.

www.stakes.fi/julkaisut

www.mll.fi

www.vaestoliitto.fi

Rinnalla kulkien. Perheen tukeminen 10,5 op

08PERHELÄ05 PERHELÄHTÖISYYS IHANTEENA JA TODELLISENA TYÖSKENTELYTAPANA 1,5 OP

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija osaa tunnistaa ja arvioida perhelähtöisen toiminnan esteitä ja mahdollisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa. Opiskelija osaa tarkastella kriittisesti perhelähtöiseen toimintaan liittyviä haasteita sekä omaa toimintaansa perheiden kanssa.

- perhelähtöisyys -käsitteen tarkastelua ja määrittelyä
- oman työyksikön ja oman toiminnan perhelähtöisyyden analysointia ja arviointia

Suoritustapa arviointi

Kirjallinen tehtävä. Arviointi hyväksytty/hylätty

Opiskelumateriaali

Ajankohtaiset artikkelit

08PERKANS05 PERHEEN KANSSA TYÖSKENTELY. NORMAALIPALVELUISTA ERITYISPALVELUIHIN 7,5 OP

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija kehittää rohkeuttaan ja valmiuksiaan varhaiseen puuttumiseen sekä ennalta ehkäiseviin että vaikeuksia lieventäviin työmenetelmiin. Opiskelija opettelee arvioimaan eri työmuotojen käytön riskejä ja vahvuuksia ja hyödyntämään eri asiantuntijoita työmuotojen valinnassa sekä olemaan itse työryhmän jäsen.

- perheen tarpeet ja voimavarat auttamisprosessissa ja perheen kanssa työskentelyssä
- juridiset kysymykset moniammatillisessa yhteistyössä
- kysymykset ja toiminnalliset menetelmät
- videoavusteinen perheohjaus
- varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen ja vertaisryhmät
- läheisneuvonpito ja verkostotyöskentely
- terapeutitiset työmenetelmät palvelujärjestelmässä

Suoritustapa ja arviointi

Lähiopetus, toiminnalliset toteutustavat (esimerkiksi havaintoesitykset, draamat, simuloitua tilanteita), oppimispäiväkirja. Arviointi hyväksytty/hylätty.

Opiskelumateriaali

- Eirola, R. 2003: Lapsiperheiden elämänhallintavalmiudet. Perheohjauksen arviointi. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 102. Kuopio.
- Hellsten, T. 1999: Virtahepo olohuoneessa & Elämän lapsi. Kirjapaja. Helsinki.
- Hurtig, J. 2003. Lasta suojelemaan. Etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännössä.
- Holmberg, T. Lapset ja vanhempien päihdeongelma: opas vanhemmille, lastensuojelun ammattilaisille ja muille lasten kanssa työskenteleville. A-klinikkasäätiö, Perho-projekti. Lasten keskus, Helsinki.
- Holmila, M. & Kantola, J. (toim.) 2003. Pullonkauloja: kirjoituksia alkoholistien läheisistä. Stakes, 2003.
- Holopainen K. 1998: Äitiys on mahdollisuus: päihdeongelmaisten äitien kuntoutus Oulunkylän ensikodissa. Ensi- ja turvakotien liitto, Helsinki.
- Häggman-Laitila, A., Ruskomaa, L. & Euramaa, K.-I. (toim.) 2000. Varhaista tukea lapsiperheille - kokemuksia Lapsiperhe-projektin perhetyöstä. MLL, Helsinki.
- Häggman-Laitila, A., Hotari, A-M. Euramaa, K.-I. & Katja Päällysaho, K. 2001. Lapsiperhe-projektin asiakas- ja aluetyö vuosina 1996-2000. MLL, Helsinki.
- Leskinen, M. 1999. Koukussa lapseen, irti koukusta: riippuvuus perheen näkökulmasta. Kirjayhtymä. Helsinki.
- Mattus, M-R. 1999. Perhelähtöinen arviointi: Haastattelumenetelmä interventiona HMI. Jyväskylän yliopisto, erityispedagogiikan laitos. Jyväskylä.
- Nordlund, A. 2001. Video-ohjaus Lapsiperhe-projektin perhetyössä. MLL, Helsinki.
- Oranen, M.(toim.) 2001. Perheväkivallan varjossa. Raportti lapsikeskeisen työn kehittämisestä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisuja 30. Helsinki.
- Paavilainen, E. & Pösö, T. 2003. Lapset, perhe ja väkivaltatyö. WSOY, Porvoo.
- Pakari, J., Soikkeli, M. & Siira M-L 2001. Julkisuus ja salassapito moniammatillisessa työssä. Stakes.
- Pietilä, A-M. ym. 2001. Preventiivinen perhehoitotyö: terveyttä edistävien työmenetelmien arviointia Lapsiperhe-projektissa. Kuopion yliopisto, Kuopio.
- Taskula, J. & Varsa, H. 2001. Vanhemmuuden aika. Vanhemmuuden tukemisen käytännöt ja haasteet osana neuvoloiden ja päiväkotien työtä. Stakes aiheita 7. Helsinki. Stakesin monisteita.
- Törrönen H. 1998. Ehjänä perille. Kokemuksia lastensuojelun vauvatyön kehittämisestä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 18. Helsinki.
- Viljamaa, M-L. 2003. Neuvola tänään ja huomenna. Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 212. Jyväskylä.

www.stakes.fi/julkaisut

www.mll.fi

www.vaestoliitto.fi

08UUEDET05 UUEDET TUULET. UUEDET TYÖMENETELMÄT JA HANKKEET 1,5 OP

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija perehtyy tuoreisiin, perhelähtöistä toimintaa kehittäviin, paikallisiin ja valtakunnallisiin hankkeisiin. Opiskelija saa ideoita ja toimintamalleja hankkeiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Hankkeita voivat olla esimerkiksi

- neuvolatyön uudistuminen
- perhetyön kehittäminen päiväkodissa ja koulussa
- vanhemmuuden tukemiseen tähtäävät hankkeet
- nuorten syrjäytymiskierrettä estävät hankkeet
- perheiden ongelmatilanteissa selviytymistä tukevat hankkeet
- ikääntyvien yksilöiden ja parien perheyhteisyyden lisääminen

Suoritustapa ja arviointi

Hankkeiden ja niissä käytettyjen työmenetelmien kartoitus sekä arviointi. Seminaarityöskentely. Arviointi hyväksytty / hylätty.

Opiskelumateriaali

Neuvola lapsiperheiden tukena. Selvitys äitiys- ja lastenneuvolatoimintaa kohdistuneista tutkimuksista ja kehittämishankkeista 1990-luvulla. Sosiaali- ja terveysministeriö, Selvityksiä 2000:10, Helsinki.

Ajankohtaiset artikkelit ja raportit

www.stakes.fi/julkaisut

www.mll.fi

www.vaestoliitto.fi

ERIKOISTUMISTYÖ 9 OP

Kokeilusta käytänteeksi. Työmuotojen uudistaminen 9 op

08PROMETO05 PROJEKTI- JA KEHITTÄMISTYÖN METODIOPINNOT 1,5 OP

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija perehtyy tutkivaan ja kehittävään työotteeseen sekä projektityöskentelyyn. Opiskelija osaa lukea kriittisesti erilaisia oman alansa tutkimuksia ja hyödyntää niitä oman työnsä kehittämiseksi ja osaa ilmaista itseään kirjallisesti kehittämistehtävään vaadittavalla tavalla.

- projektityöskentely
- asiatekstin kirjoittaminen
- tutkimuksen kriittinen ja analyttinen lukeminen
- tutkittuun tietoon perustuva toiminta

Suoritustapa ja arviointi

Lähiopiskelu, kehittämistehtävään liittyvän suunnitelman esittäminen ja opponointi.

Arviointi hyväksytty / hylätty.

Opiskelumateriaali

Eskelinen, ?, Hietanen, E., Kinnunen, P. & Särkelä, R. (toim.) 1998. Toisin toimien uutta oppien. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry., Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2004. Tutki ja kirjoita. Tammi, Helsinki.

Koskensalmi, S., Lauttio, L-M. & Lindström K. 2000. Innovatiiviseksi työyhteisöksi voi kehittyä. Työterveyslaitos. Helsinki.

Mäkisalo, M. 1999. Me teemme sen. Hoitotyön tekijä oman työnsä tutkijana ja kehittäjänä. Kirjayhtymä. Helsinki.

Ruuska, K. 2001. Projekti hallintaan. Talentum Media Oy. Jyväskylä.

www.stakes.fi/julkaisut

www.mll.fi

www.vaestoliitto.fi

08ERIPER05 ERIKOISTUMISTYÖ 7,5 OP

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija osaa tunnistaa perheiden tarpeista nousevia kehittämiskohteita oman työyksikkönsä toiminnassa. Opiskelija osaa soveltaa tutkittua tietoa työn kehittämisessä. Opiskelija saa valmiuksia käynnistää, toteuttaa ja arvioida erilaisia perhelähtöisiä kehittämishankkeita. Opiskelija osaa arvioida kehittämishankkeiden tuottamaa hyötyä perheille.

- oman kehittämistehtävän toteuttaminen

Suoritustapa ja arviointi

Omaan työhön liittyvän ja/tai työelämän tarpeesta nousevan kehittämistehtävän tekeminen. Kehittämistehtävä voi muodoltaan olla monenlainen (esim. tutkimus, projekti, tuote). Kehittämistehtävä voidaan tehdä yksin tai ryhmässä ja työskentely edellyttää ohjauksen hyödyntämistä. Kehittämistehtävä esitetään seminaaripäivänä. Opiskelija toimii seminaarissa myös toisen kehittämistehtävän opponenttina. Julkaisemiseen liitetään myös paikalliselle medialle tiedottaminen.

Opiskelumateriaali

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P 2004. Tutki ja kirjoita. Tammi, Helsinki.

Mäkisalo, M. 2003. Yhdessä onnistumme. Opas työyhteisön kehittämiseen ja hyvinvointiin. Tammer-Paino Oy, Tampere.